

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.

Випуск 4 (92) 2016

Економічні науки
Сільськогосподарські науки
Технічні науки

Миколаїв
2016

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказами Міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 р. №747 та від 16.05.2016 р. №515.

Головний редактор: В.С. Шебанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААН

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н, проф.

І.П. Атаманюк, д.т.н., доц.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шебаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрєва, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; Л.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкарь, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 11 від 29.11.2016 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ БІЗНЕС-ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ю. А. Кормишкін, кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет

У статті наведено результати узагальненої класифікації елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва за функціональними ознаками. Встановлено, що бізнес-інфраструктура аграрного підприємництва передбачає сукупність галузей, видів виробництва або діяльності, які обслуговують і забезпечують нормальне функціонування основного виробництва, а також невиробничої сфери. Як основні ознаки запропоновано використовувати щодо класифікації елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва три основні критерії: форма власності, вид діяльності, елементи бізнес-інфраструктури відповідно до чинного законодавства.

Ключевые слова: бізнес, бізнес-інфраструктура підприємництва, класифікація, елементи інфраструктури, аграрне підприємництво.

Постановка проблеми. Дестабілізація економіки, обмеження фінансових ресурсів та політична криза в країні обумовлюють виникнення чисельних проблем розвитку аграрного підприємництва. У таких умовах аграрне підприємництво не може замикатися саме на собі, йому необхідно відповідне забезпечення, кооперація з іншими виробництвами і організаціями, іншими словами, повинна бути розвинена бізнес-інфраструктура, яка була б спрямована тільки на аграрний сектор економіки. Відповідно, питання щодо класифікації елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва є вельми актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування інфраструктури підтримки підприємництва висвітлено у наукових працях таких вчених: І. Ансофф, Н. Безклубна, З. Варналій, М. Долішній, Т. Заяць, О. Дикий, А. Криклій, С. Львовчкін, В. Ляшенко, В. Опаріна та інші. Проблема розвитку підприємництва в сільському господарстві знайшла широке відображення в економічній літературі, зокрема в працях З. Варналія, Ю. Губені, В. Зіновчука, І. Ляшенка, М. Малі-

---

© Кормишкін Ю.А., 2016

ка, В. Месель-Веселяка, Л. Романової, П. Саблука. У багатьох дослідженнях існує значна кількість підходів до класифікації елементів інфраструктури підприємництва, проте кожна з них ґрунтується лише на одній ознаці. Утім, кожен із авторів не дає чіткої класифікації саме елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у розробленні узагальненої класифікації елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва та їх характеристики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аграрне підприємництво виконує важливу роль в українській економіці: насичує ринки сільськогосподарською продукцією та частково вирішує проблему зайнятості на селі. Особливості роботи аграрного підприємництва обумовлені [4, 5]: сезонним характером отримання продукції при постійному попиті на продовольство протягом року; значним поглибленням галузевої, внутрішньогосподарської і регіональної спеціалізації виробництва; потребою в сучасному технологічному устаткуванні, засобах малої механізації, максимальному скороченні ручної праці; необхідністю міцних організаційно-економічних зв'язків з постачальниками ресурсів та реалізаторами продукції кінцевому споживачу.

Зазначені особливості аграрного підприємництва вимагають від бізнес-інфраструктури створення сприятливих умов для його розвитку в країні, наявності спрямованості до спеціалізації підприємств, розширенню їх номенклатури, підвищенню якості. Чим повніше інфраструктура, тим кращими є умови, в яких аграрне підприємництво розвивається найбільш оптимально.

Слово «інфраструктура» означає основу, фундамент, внутрішню будову системи. Стосовно бізнесу (аграрного підприємництва), інфраструктура являє собою сукупність організаційно-правових форм, які відзначають рух ділових відносин і погоджує ці відношення при всьому їхньому розмаїтті в одне ціле.

Важливо, що бізнес-інфраструктура не нав'язана бізнесменам ззовні, а є породженням ділових стосунків [6]. Водночас,

ділові інтереси суб'єктів бізнесу мають одночасно егоїстичну і суспільну природу. Ця двоїстість проявляється і в стосунках кожного з суб'єктів бізнесу з іншими суб'єктами бізнесу - один по відношенню до одного всі суб'єкти бізнесу виступають і як конкуренти, і як контрагенти. Конкуренція суб'єктів бізнесу врівноважується тенденцією інтеграції, що включає протидію монополістичним прагненням конкурентів. Тому в ділових зв'язках суб'єктів бізнесу всередині ринкового середовища містяться ознаки свого роду взаємного обслуговування – це означає, що суб'єкти бізнесу сприяють (свідомо чи несвідомо) безпосередньо один одному в досягненні намічених цілей, а також є посередниками (вільними або мимовільними) в інших ділових зв'язках своїх контрагентів.

Бізнес-інфраструктура – це сукупність державних, приватних та громадських інститутів (організацій, установ і об'єднань), які обслуговують інтереси суб'єктів підприємницької діяльності й забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності.

Щодо бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва, то вона передбачає сукупність галузей, видів виробництва або діяльності, які обслуговують і забезпечують нормальне функціонування основного виробництва, а також невиробничої сфери.

Дослідження показали, що бізнес-інфраструктура сформувалася в результаті тривалої еволюції товарного виробництва. Поряд з цим відбулося формування й функцій бізнес-інфраструктури, а саме:

- організаційне оформлення ринкових відносин;
- полегшення учасникам ринкових відносин реалізації своїх інтересів;
- спеціалізація різних суб'єктів економіки, підвищення оперативності й ефективності їхньої роботи на основі диференціації ринкових ніш, які вони заповнюють;
- полегшення форм юридичного й економічного контролю, державного й громадського регулювання ринкових відносин [6].

Функціонально бізнес-інфраструктура аграрного підприємництва пов'язана з усіма галузями аграрного виробництва і виступає його складовою частиною. Тому вона виконує роль

підсистеми основного виробництва, яка формує відповідні умови і є важливим фактором підвищення його ефективності. Функціонування галузей бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва певною мірою визначає темпи розвитку аграрного виробництва, зумовлює підвищення продуктивності праці, збереження і поліпшення якості продукції, а також сприяє зростанню добробуту сільського населення.

Узагальнюючи, можемо зазначити, що основна функція бізнес-інфраструктури полягає у забезпеченні функціонування взаємозв'язків між елементами самої системи. Елемент бізнес-інфраструктури – це спеціалізований вид діяльності, обслуговуючий або створює необхідні умови для роботи підприємства в якій-небудь сфері діяльності.

Досліджуючи функції, які виконує бізнес-інфраструктура, Лядова О. В. у своїх працях наводить функціональну класифікацію елементів бізнес-інфраструктури:

- забезпечуючі (банки, кредитні установи, ресурсні центри);
- підтримуючі (фонди підтримки підприємництва, асоціації, комітети, бізнес-інкубатори тощо);
- контролюючі (податкові та митні органи, відділи реєстрації тощо).

У межах поняття інфраструктура підприємництва найчастіше розглядають такі її складові елементи [15]:

- фінансово-кредитна (фінансові установи, які здійснюють пільгове кредитування, гарантійні фонди, кредитні спілки, венчурні фонди і страхові компанії, державна підтримка у вигляді спрощеної системи оподаткування, надання пільг тощо);
- організаційно-інформаційна (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, Інтернет-центри, консультаційні центри, молодіжні центри тощо);
- організаційно-правова (спектр дій органів державної влади, спеціалізованих установ та організацій, органів місцевого самоврядування).

Варто зазначити, що у процесі функціонування суб'єкти підприємницької діяльності використовують велику кількість різних елементів бізнес-інфраструктури. Так, при реалізації

продукції можуть бути використані такі елементи бізнес-інфраструктури:

- кредитна система і комерційні банки;
- організаційно оформлена діяльність посередника на товарних, сировинних, фондових і валютних біржах;
- аукціони, ярмарки та інші форми організованого небіржового посередництва;
- система страхування комерційного господарського ризику, а також страхові (державні і недержавні) компанії;
- торгові палати, інші громадські та добровільні державно-громадські спільноти ділових кіл;
- митна система;
- комерційно-виставкові комплекси;
- спеціальні зони вільного підприємництва та ін.

Розглядаючи класифікацію елементів бізнес-інфраструктури, варто звернути увагу на елементи, які навів А. М. Мельников. На його думку, основними елементами бізнес-інфраструктури при налагоджуванні ділових відносин між різноманітними суб'єктами господарської діяльності є [7, с.47]:

- кредитна система і комерційні банки;
- емісійна система та емісійні банки;
- організаційно оформлене посередництво на товарних, сировинних, фондових і валютних біржах;
- аукціони, ярмарки та інші форми організаційного позабіржового посередництва;
- система регулювання зайнятості населення й центри сприяння зайнятості (біржі праці);
- інформаційні технології та засоби ділової комунікації;
- податкова система та податкові інспекції;
- система страхування комерційного, господарського ризику й страхові (державні й недержавні) компанії;
- спеціальні рекламні, інформаційні агентства та засоби масової інформації;
- торговельні палати, інші суспільні й добровільні державні суспільні об'єднання ділових кіл;
- митна система;
- професійні союзи працюючих за наймом;

- комерційно-виставочні комплекси;
- система вищої та середньої економічної освіти;
- консультаційні (консалтингові) компанії;
- аудиторські компанії;
- суспільні й державно-суспільні фонди, призначені для стимулювання ділової активності;
- спеціальні зони вільного підприємництва.

Таким чином, у відносинах між аграрним підприємництвом, найманими робітниками та споживачами аграрної продукції існує величезна кількість проміжних структур, що встановлюють ці відносини та допомагають аграрному підприємству реалізувати власні ділові інтереси.

У роботі [8] заслугоує на увагу класифікація елементів бізнес-інфраструктури за галузевим поділом:

- міжгалузева, яка обслуговує багато галузей економіки – транспортна, електро-газозабезпечення, зв'язок тощо;
- внутрішньогалузева, яка обслуговує суто конкретну галузь – наприклад, у рослинництві обов'язковим інфраструктурним підрозділом є сортове насінництво тощо.

Враховуючи, що за сучасних умов держава переорієнтує свої сили на підтримку малого та середнього бізнесу в аграрному секторі, варто звернути увагу на класифікацію елементів бізнес-інфраструктури Г. В. Рачинської, Л. С. Лісовської. Сформовану мережу елементів бізнес-інфраструктури підтримки малого підприємництва автори класифікують за такими ознаками[7]:

- за способом заснування - державна, недержавна, громадська;
- за статусом: всеукраїнська, регіональна, місцева (районна);
- за формою: організаційно-технічна, інформаційно-аналітична, фінансово-кредитна;
- за видами діяльності: дорадчі органи, консалтингові структури, інформаційні центри, інвестиційні та інноваційні компанії, освітні заклади тощо.

Погоджуємося з О. В. Лядовою [8], на думку якої, виділено елементи інфраструктури, найбільш значимі на конкретних

етапах функціонування малих і середніх підприємств в аграрному секторі:

- стартова інфраструктура (ділові центри, бізнес-інкубатори, технопарки, центри комерційної інформації, центри зайнятості, комерційні банки, мікрофінансові та лізингові організації, товариства загального кредитування, венчурні фонди, бізнес-ангели);

- інфраструктура розвитку (підприємницькі об'єднання, торгово-промислові палати, центри підготовки та перепідготовки кадрів, комерційні банки, маркетингові організації, консалтингові фірми);

- інфраструктура, спрямована на підтримку стабільності (товарні біржі, підприємства оптової і роздрібною торгівлі, аукціони, ярмарки, торгові дома, агенції з підтримки експорту, маркетингові центри, бізнес-школи, фонди сприяння кредитуванню, асоціації);

- інфраструктура реструктуризації (консалтингові агенції, центри підтримки субпідряду, торгово-промислові палати, центри й агенції з розвитку підприємництва).

Заслужує на увагу інституціональний підхід щодо визначення класифікації елементів бізнес-інфраструктури. Так, відповідно до чинного законодавства до елементів бізнес-інфраструктури, варто віднести:

- технологічні парки – головною метою яких є діяльність щодо виконання інвестиційних та інноваційних проектів, виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [12];

- лізингові центри – у зв'язку із недостатністю прибутку аграрних підприємств і значним зменшенням виробництва, лізинг є найбільш доцільним і мобільним, адже дає можливість стабілізації фінансового стану господарюючих суб'єктів [13];

- кредитні спілки – виступають дійовим інструментом, за допомогою якого вирішуються соціальні та фінансові проблеми конкретного населеного пункту. Неприбутковість кредитної спілки як кооперативного об'єднання полягає в тому, що основною метою їх діяльності є надання фінансових послуг і захист заощаджень лише своїх членів за собівартістю. Мета

досягається за рахунок господарської діяльності, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства [14];

– фонди підтримки підприємництва – здійснюють фінансове забезпечення реалізації державної політики у сфері підтримки підприємництва. Зокрема, Фонд аграрного сектора України, Аграрний союз України, Український державний фонд підтримки фермерських господарств та інші. На регіональному рівні – регіональні фонди підтримки підприємництва, на місцевому рівні – місцеві фонди підтримки підприємництва. Вони здійснюють фінансове забезпечення реалізації державної політики у сфері підтримки малого і середнього бізнесу.

Після проведеного дослідження класифікації елементів бізнес-інфраструктури підприємництва вважаємо за доцільне виділити три ключові, які варто використовувати в аграрному підприємстві:

– форма власності, що передбачає наявність державних, приватних, громадських елементів бізнес-інфраструктури та виявляє джерела фінансування, ступінь впливу, наявність зацікавленості з боку аграрних підприємців;

– вид діяльності, що дозволяє якісно оцінити напрям впливу інфраструктурного елемента на діяльність аграрного підприємства (дорадчі органи, консалтингові структури, інформаційні центри, інвестиційні та інноваційні компанії, освітні заклади тощо);

– елементи бізнес-інфраструктури відповідно до чинного законодавства (бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, технологічні парки, фонди підтримки підприємництва, фінансові установи, інноваційні та інвестиційні фонди і компанії, лізингові компанії, консультативні центри та ін.).

Висновки. Бізнес-інфраструктура аграрного підприємства об'єднує галузі, які забезпечують виробничо-технічне обслуговування сільськогосподарського виробництва, створюють необхідні виробничо-експлуатаційні і організаційно-технічні умови для основного виробництва в усіх сферах аграрного сектора, прискорюють просування продукту від

однієї галузі до іншої і доведення кінцевого продукту до споживача, а також обслуговують населення сільської місцевості, створюючи йому належні умови праці, побуту і відпочинку. Для класифікації елементів бізнес-інфраструктури підприємництва достатньо використовувати три основні критерії: форма власності, вид діяльності, елементи бізнес-інфраструктури відповідно до чинного законодавства. Разом з тим подальший розвиток аграрного підприємництва вимагатиме не лише вдосконалення його структури, а також розвитку і відповідних змін у бізнес-інфраструктурних елементах.

Список використаних джерел:

1. Офіційна Інтернет-сторінка Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua>
2. Офіційна Інтернет-сторінка Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>.
3. Мишина Л. А. Основы бизнеса. Шпаргалка / Л. А. Мишина, Е. Ц. Саблин. – Москва, 2010.
4. Мельников А. М. Основы організації бізнесу [текст] : навч. посіб./ за заг. ред. А. М. Мельникова [А. М. Мельников, О. А. Коваленко, Н. Б. Пундяк] – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 200 с.
5. Аграрна економіка : підручник / [Д. К. Семенда, О. І. Здоровцов, П. С. Котик та ін. ; за ред. Д. К. Семенди та О. І. Здоровцова]. – Умань, 2005. – 318 с.
6. Лядова Е. В. Развитие инфраструктуры малого и среднего предпринимательства в условиях становления инновационной экономики : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 «Экономическая теория» / Е. В. Лядова. – Нижний Новгород, 2012. – 26 с.
7. Рачинська Г. В. Система інфраструктурного забезпечення підприємств малого і середнього бізнесу / Г. В. Рачинська, Л. С. Лісовська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – № 725 : Проблеми економіки та управління. – С. 211-216.
8. Мале підприємництво в Україні : зб. норм.-прав. актів / за ред. О. В. Кужель, А. К. Кінаха, В. В. Костецького. – К. : Ін-т законодавчих передбачень і правової експертизи, 2005. – 190 с.
9. Про спеціальні режими інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків [Електронний ресурс] : Закон України від 16.07.1999 р. № 991-ХІУ станом на 20.03.2017. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/991-14> – Дата останнього доступу : 05.05.2012. – Назва з екрану.
10. Про фінансовий лізинг [Електронний ресурс] : Закон України від 16.12.1997 р. № 723/97-ВР. станом на 20.03.2017. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80> Дата останнього доступу : 16.01.2004. – Назва з екрану.
11. Про кредитні спілки [Електронний ресурс] : Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III. станом на 20.03.2017. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/2908-14> – Дата останнього доступу : 01.01.2016. – Назва з екрану.
12. Колісник Г. М. Формування ефективної інфраструктури державної підтримки розвитку малого підприємництва в Україні / Г. М. Колісник // Науковий вісник. – 2007. – № 17.3. – С. 271-276.

Ю. А. Кормишкін. **Систематизация и классификация элементов бизнес-инфраструктуры аграрного предпринимательства.**

В статье приведены результаты обобщенной классификации элементов бизнес-инфраструктуры аграрного предпринимательства по функциональным признакам. Установлено, что бизнес-инфраструктура аграрного предпринимательства предусматривает совокупность отраслей, видов производства или деятельности, которые обслуживают и обеспечивают нормальное функционирование основного производства, а также непромышленной сферы. В качестве основных признаков предложено использовать по классификации элементов бизнес-инфраструктуры аграрного предпринимательства три основных критерия: форма собственности, вид деятельности, элементы бизнес-инфраструктуры в соответствии с действующим законодательством.

Ключові слова: *бизнес, бизнес-инфраструктура предпринимательства, классификация, элементы инфраструктуры, аграрное предпринимательство.*

Y. Kormyshkin. **Systematization and classification of the elements business infrastructure of the agricultural business.**

The article gives the results of the generalized classification of business infrastructure elements of agrarian entrepreneurship by functional features. It is established that the business infrastructure of agrarian enterprise provides a set of industries, types of production or activities which maintain to serve and ensure the normal functioning of the main production and non-production sphere. As the main features it is proposed to use three basic criterias by the classification of the business infrastructure elements of agricultural entrepreneurship. They are the form of ownership, type of activity, elements of the business infrastructure in accordance to the applicable law.

Key words: *business, business entrepreneurship infrastructure, classification, elements infrastructure, agricultural business.*

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- Н. В. Потриваєва, І. В. Агеєнко.** Забезпечення матеріально-технічними ресурсами в системі управління підприємством. 3
- О. М. Вишневська, О. О. Христенко.** Індикатори формування економічної безпеки держави 12
- І. В. Гончаренко, А. Ю. Козаченко.** Експорт аграрної продукції регіону в контексті глобальних тенденцій..... 23
- О. Д. Витецька, А. В. Виборна.** М'які батарейки із відходів деревини як інноваційне джерело енергії..... 33
- Ю. А. Кормишкін.** Систематизація та класифікація елементів бізнес-інфраструктури аграрного підприємництва 41
- С. О. Горбач.** Особливості інституціонального забезпечення регіонального ринку праці 51
- О. А. Боднар.** Інституційне забезпечення сільського розвитку. 61
- О. С. Альбеценко.** Нормативно-правове забезпечення екологічної політики держави. 70

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

- В. В. Базалій, Є. О. Домарацький, А. В. Добровольський.** Агротехнічний спосіб пролонгації фотосинтетичної діяльності рослин соняшнику 77
- М. М. Корхова, О. А. Коваленко, А. В. Шепель.** Оцінка енергетичної ефективності вирощування пшениці м'якої озимої залежно від строків сівби та норм висіву насіння. 85
- Т. В. Сахно, В. П. Петренкова.** Вміст фенольних сполук та морфометричні показники у зразків-диференціаторів соняшнику за умов ураження вовчком..... 92
- В. Г. Кушнеренко, М. В. Шугаєва.** Ріст молодняку свиней як один з основних показників продуктивності..... 101
- Є. М. Алхімов, В. Ю. Шевченко, С. І. Пентилюк.** Гематологічні особливості ремонтних цьоголіток осетроподібних риб (*ACIPENSERIFORMES*) 106

Є. М. Зайцев. Співвідносна мінливість селекційних ознак
молочної худоби голштинської породи 114

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

V. Havrysh, M. Shatohin. Alternative fuels and effect on
agricultural machines' efficiency 121

V. Hruban'. Development of compositional scheme of
technological module for corn-harvesting 128

Д. В. Бабенко, О. А. Горбенко, Н. А. Доценко, Н. І. Кім.
Дослідження засобів механізації отримання насіння овоче-
баштанних культур..... 137

О. С. Садовой. Сравнительный анализ массостоймых
показателей однофазных трансформаторов и реакторов с
прямоугольными и шестигранными сечениями стержней
стержневого витого магнитопровода..... 143

**Д. Ю. Шарейко, І. С. Білюк, А. М. Фоменко,
О. В. Савченко, О. С. Кириченко.** Синтез слідкувальної
системи на основі п'єзоелектричного двигуна 154